

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

ТӘЖІРИБЕЛІК САБАҚҚА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҮСҚАУЛЫҚ

Мамандығы: 09130100 «Мейіргер ісі»

Біліктілігі: 5AB09130101 «Мейіргер ісінің қолданбалы бакалавры»

Оқу түрі: күндізгі

Оқытудың нормативтік мерзімі: 1 жыл 6 ай

Циклдар мен пәндер индексі: АП 02

Курс: 1

Семестр: 1

Пән: «Мейіргерлік күтім және пациенттің қауіпсіздігі»

Бақылау нысаны: Емтихан

Барлық сағат/кредит көлемі КЗ: 72/3

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		№72/11 ( ) 32 беттің 2 беті

Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық «Мейіргерлік күтім және пациенттің қауіпсіздігі» пәнінің жұмыс оқу бағдарламасы негізінде құрастырылып, кафедра мәжілісінде бекітілді.

Хаттама № 1 «27» 08 2024 ж.

Кафедра меңгерушісі Серикова Б.Д.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 3 беті

1- сабақ

1. Тақырып: Типтік патологиялық процестердің себептері мен механизмдері, олардың әртүрлі аурулардағы ағзадағы көріністері.

2. Мақсаты: Студенттердің аурудың патогенезі туралы білімдерін қалыптастыру, типтік патологиялық процестердің себептері мен механизмдерін түсіну және әртүрлі жағдайлар мен аурулардың клиникалық көріністерін талдау және түсіндіру қабілеті.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент патологиялық процестердің негізгі түрлерін, олардың себептерін, даму механизмдерін және клиникалық көріністерін білуі керек.
- Әртүрлі аурулардың негізгі патофизиологиялық механизмдерін түсіну.
- Патологияның ағзадағы клиникалық көріністермен қалай байланысты екенін білу.

Студент істей білуі тиіс:

- Зерттелген симптомдар мен патофизиологиялық механизмдер негізінде патологиялық процестердің диагностикасын жүргізе білу.
- Себеп, механизм және көріністер арасындағы байланысты анықтай отырып, ауру жағдайларын талдау.
- Зертханалық және аспаптық зерттеулердің нәтижелерін ықтимал патологиялар тұрғысынан бағалау.
- Алдын ала диагноздарды тұжырымдау және одан әрі зерттеулерді жоспарлау үшін алған білімдерін қолдану.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Патологиялық процестерді анықтау және жіктеу:
  - Патологиялық процесс дегеніміз не?
  - Патологиялық процестердің қандай түрлері бар (қабыну, некроз, ісіктер және т. б.)?
2. Патологиялық процестердің себептері:
  - Негізгі этиологиялық факторлар (сыртқы және ішкі): инфекциялық агенттер, жарақаттар, улы заттар, генетикалық бейімділік және т. б.
  - Өзгертуші және бастамашыл факторлар арасындағы айырмашылық.
3. Патологиялық процестердің даму механизмдері:
  - Негізгі механизмдер (дистрофия, қабыну, иммундық реакциялар, регенерация).
  - Бұл механизмдер жасушалық және тіндік деңгейлерге қалай әсер етеді.
4. Клиникалық көріністер:
  - Патологиялық өзгерістер денеде қалай көрінеді (симптоматология).
  - Патологиялық процестерді анықтаудағы зертханалық және аспаптық диагностиканың рөлі.
5. Типтік патологиялық процестердің мысалдары:
  - Қабыну: жедел және созылмалы, қабыну процесінің фазалары.
  - Некроз: түрлері, себептері, механизмдері және салдары.
  - Ісік процестері: қатерсіз және қатерлі ісіктер, канцерогенез механизмі.
6. Патофизиологиялық механизмдер:
  - Жасуша деңгейіндегі өзгерістер клиникалық көріністерге қалай әкеледі.
  - Әртүрлі аурулардағы патофизиология мен клиника арасындағы байланыс.
- 5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**
  1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.
  2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
  3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 4 беті

4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Қабыну процесінің дамуындағы келесі факторлардың қайсысы этиологиялық болып табылады?

- a) Стресс
- b) инфекциялық агент
- c) генетикалық бейімділік
- d) витамин тапшылығы
- e) жасы

2. Тіндік ишемиямен байланысты некроздың қандай түрі?

- a) травматикалық
- b) Фибриноидты
- c) дистрофиялық
- d) ишемиялық
- e) коагуляциялық

3.Қабыну процесінің көрінісі не емес?

- a) қызару
- b) ісіну
- c) көлемнің ұлғаюы
- d) қалыпты температура
- e) ауырсыну

4. Зақымданғаннан кейін тіндерді қалпына келтіруге қандай механизм жауап береді?

- a) Некроз
- b) Пролиферация
- c) Олигемия
- d) Инфекция
- e) Инволюция

5. Патогенездің аталған механизмдерінің қайсысы иммундық жүйе үшін "қауіпті сигнал" деп те аталады?

- a) өлімге әкелетін өзгерістер
- b) жасушаларды тарту
- c) жасушалық стресс
- d) Апоптоз
- e) инфекциялық процесс

6. Ісіктердің қай түрі айқын шекаралармен және метастаздың болмауымен сипатталады?

- A. қатерлі ісіктер
- b. қатерсіз
- c. өнімді
- d. қатерлі ісік
- E. лимфомалар

7. Қабынуға және тіндерде қан жасушаларының жиналуына байланысты некроз процесіне қатысты қандай термин қолданылады?

- a. Дистрофия
- b. Апоптоз
- c. іріңді қабыну

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 5 беті

- d. Инфильтрация
 e. Инфекция
8. Төмендегі факторлардың қайсысы онкогенезге әкелуі мүмкін?
 a. физикалық белсенділікті арттыру
 b. артық тамақтану
 c. ультракүлгін сәулелену
 d. қалыпты тамақтану
 e. иммундық жүйені қолдау
9. Аллергиялық реакциялар кезінде қандай процестер жиі байқалады?
 A. Некроз
 b. Апоптоз
 c. өнімді қабыну
 d. Дистрофия
 e. Бастапқы қабыну
10. Бүйректің жедел жеткіліксіздігіне ағзаға қандай әсер етуі мүмкін?
 a. Хирургиялық операция
 b. Химиялық жарақат
 c. Жұқпалы аурулар
 d. Жоғарыда айтылғандардың барлығы
 e. Жоғарыда айтылғандардың ешқайсысы жоқ

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: Науқас іштің төменгі бөлігінде жедел қабыну процесі бар ауруханаға түсті. Тексеру кезінде жергілікті ауырсыну, ісіну және қызару белгілері анықталды. Бұл жағдайдың ықтимал себебі қандай және қабыну процесінің артында қандай механизм бар?

2-есеп

Жағдай: Дәрігердің қабылдауында темекі шегудің ұзақ тарихы бар және созылмалы бронхиттің жиі өршуі бар 55 жастағы науқас. Рентгенологиялық зерттеу кезінде өкпе тінінің өзгерістері анықталды. Берілген науқаста қандай типтік патологиялық процестер пайда болуы мүмкін және олардың себептері қандай?

2 – сабақ

1. Тақырыбы: Микробиология және вирусология.

2. Мақсаты: Студенттердің аурудың патогенезі туралы білімдерін қалыптастыру, типтік патологиялық процестердің себептері мен механизмдерін түсіну және әртүрлі жағдайлар мен аурулардың клиникалық көріністерін талдау және түсіндіру қабілеті.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент патологиялық процестердің негізгі түрлерін, олардың себептерін, даму механизмдерін және клиникалық көріністерін білуі керек.
- Әртүрлі аурулардың негізгі патофизиологиялық механизмдерін түсіну.
- Патологияның ағзадағы клиникалық көріністермен қалай байланысты екенін білу.

Студент істей білуі тиіс:

- Зерттелген симптомдар мен патофизиологиялық механизмдер негізінде патологиялық процестердің диагностикасын жүргізе білу.
- Себеп, механизм және көріністер арасындағы байланысты анықтай отырып, ауру жағдайларын талдау.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 6 беті

- Зертханалық және аспаптық зерттеулердің нәтижелерін ықтимал патологиялар тұрғысынан бағалау.

- Алдын ала диагноздарды тұжырымдау және одан әрі зерттеулерді жоспарлау үшін алған білімдерін қолдану.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Патологиялық процестерді анықтау және жіктеу:

- Патологиялық процесс дегеніміз не?

- Патологиялық процестердің қандай түрлері бар (қабыну, некроз, ісіктер және т. б.)?

2. Патологиялық процестердің себептері:

- Негізгі этиологиялық факторлар (сыртқы және ішкі): инфекциялық агенттер, жарақаттар, улы заттар, генетикалық бейімділік және т. б.

- Өзгертуші және бастамашыл факторлар арасындағы айырмашылық.

3. Патологиялық процестердің даму механизмдері:

- Негізгі механизмдер (дистрофия, қабыну, иммундық реакциялар, регенерация).

- Бұл механизмдер жасушалық және тіндік деңгейлерге қалай әсер етеді.

4. Клиникалық көріністер:

- Патологиялық өзгерістер денеде қалай көрінеді (симптоматология).

- Патологиялық процестерді анықтаудағы зертханалық және аспаптық диагностиканың рөлі.

5. Типтік патологиялық процестердің мысалдары:

- Қабыну: жедел және созылмалы, қабыну процесінің фазалары.

- Некроз: түрлері, себептері, механизмдері және салдары.

- Ісік процестері: қатерсіз және қатерлі ісіктер, канцерогенез механизмі.

6. Патологиялық механизмдер:

- Жасуша деңгейіндегі өзгерістер клиникалық көріністерге қалай әкеледі.

- Өртүрлі аурулардағы патофизиология мен клиника арасындағы байланыс.

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.

3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.

4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Төмендегі организмдердің қайсысы бактерияларға жатады?

a. Вирус

b. Ашытқы

c. Қарапайымдылар

d. Стрептококктар

e. Саңырауқұлақтар

2. Вирустың вируленттілігіне қандай фактор әсер етпейді?

a. Адгезия қабілеті

b. Акуыз қабығының құрамы

c. Репликация қабілеті

d. Геномның ұзындығы

e. Сақтау температурасы

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		32 беттің 7 беті

3. Бактерияларды өсіру үшін келесі әдістердің қайсысы қолданылады?
  - a. Центрифугалау
  - b. Микроскопия
  - c. Жазық орта
  - d. ПЭТ сканерлеу
  - e. Иммунофлуоресценция
4. Төмендегі вирустардың қайсысы тұмауды тудырады?
  - a. Эбола вирусы
  - b. В гепатиті вирусы
  - c. Тұмау вирусы А / В
  - d. АИТВ вирусы
  - e. Адам папилломавирусы
5. Клиникалық үлгілердегі бактерияларды анықтау үшін қандай әдіс қолданылады?
  - a. Молекулалық-генетикалық әдістер
  - b. Спектрофотометрия
  - c. Хроматография
  - d. Радиография
  - e. Ультрадыбыстық диагностика
6. Жұқпалы аурудың қандай берілу механизмі "байланыс" деп аталады?
  - a. Ауа тамшылары
  - b. Фекальды-ауызша
  - c. Кроссовер
  - d. Тікелей
  - e. Трансмиссивті
7. Микробқа қарсы агенттер дегеніміз не?
  - a. Вирустарды өлтіретін дәрілер
  - b. Саңырауқұлақтарды өлтіретін дәрілер
  - c. Бактерияларды жоятын дәрілер
  - d. Жұқпалы аурулардың алдын алатын дәрілер
  - e. Жоғарыда айтылғандардың барлығы
8. Төмендегі вирустардың қайсысы қатерлі ісік тудыратын қабілетімен танымал?
  - A. Тұмау вирусы
  - b. Жедел респираторлық синдром вирусы
  - c. Адамның иммун тапшылығы вирусы (АИТВ)
  - d. Адам папилломавирусы (HPV)
  - e. Қарапайым герпес вирусы
9. Аталған микроорганизмдердің қайсысы прокариот болып табылады?
  - A. Бактериялар
  - b. Қарапайымдылар
  - c. Саңырауқұлақтар
  - d. Вирустар
  - E. Алгея
10. Вирустық инфекция жағдайында иммундық жауаптың қандай түрі белсендіріледі?
  - A. Гуморальдық иммунитет
  - b. Жасушалық иммунитет
  - c. Спецификалық емес иммунитет
  - d. Т-жасушалық иммунитет
  - e. Барлық тізімделген түрлері

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 8 беті

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: Жедел респираторлық аурудың белгілері бар науқас клиникаға жүгінді. Ол жоғары температура, жөтел және бас ауруы бар екенін көрсетті.

Осы белгілерге сүйене отырып, дәрігер алдын-ала диагноз қойды-вирустық инфекция. Диагнозды растау үшін дәрігер қандай әрекеттер жасауы керек?

2-есеп

Жағдай: Ауруханалардың бірінде науқастар арасында ішек инфекциясы пайда болды. Бактериологиялық зерттеу сальмонеллалардың болуын көрсетті.

Инфекцияның одан әрі таралуын бақылау және алдын алу үшін қандай шаралар қолдану керек?

3 – сабақ

1. Тақырыбы: Иммунология.

2. Мақсаты: Студенттерде иммундық жауап механизмдері туралы терең түсінік қалыптастыру, иммундық жүйенің компоненттерін, олардың функциялары мен өзара әрекеттесуін зерттеу, иммунитеттің денсаулықты сақтаудағы және инфекциялар мен аурулармен күресудегі маңыздылығын түсіну. Сонымен қатар, иммунологияның клиникалық аспектісіне, соның ішінде иммундық бұзылуларды диагностикалау мен емдеуге баса назар аударылады.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент иммундық жүйенің негізгі компоненттері мен функцияларын, иммундық жауаптардың түрлерін, аллергия мен аутоиммунды аурулардың патогенезінің механизмдерін және иммундық жағдайларды бағалау мен диагностикалау әдістерін білуі керек.

- Вакцинацияның негізгі тұжырымдамаларын, соның ішінде иммунитетті қалыптастыру принциптерін және вакцина түрлерін түсіну.

Студент істей білуі тиіс:

- Иммундық жүйенің жағдайын анықтайтын зертханалық зерттеулердің нәтижелерін талдай білу.

- Иммундық бұзылулардың клиникалық көріністерін бағалау және одан әрі тексеру мен емдеу стратегиясын әзірлеу.

- Алынған білімді вакциналардың әсер ету механизмдерін және қажетті иммундау схемаларын түсіндіру үшін қолдану.

- Пациенттерге аллергиялық және аутоиммунды ауруларды басқару тәсілдері туралы кеңес бере білу.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Иммундық жүйенің құрылымы мен қызметі:

- Иммундық жүйенің құрамына қандай негізгі компоненттер кіреді?

- Иммундық жауапта жасушалардың (лимфоциттер, макрофагтар және т. б.) рөлі қандай?

2. Иммундық жауаптың түрлері:

- Туа біткен және алынған иммунитеттің айырмашылығы неде?

- Гуморальды және жасушалық иммунитеттің негізінде қандай механизмдер жатыр?

3. Иммундық реакциялар:

- Денені қорғаудағы антиденелердің рөлі қандай?

- Аллергиялық реакциялар дегеніміз не және олардың патофизиологиясы қандай?

4. Иммунитет тапшылығы:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 9 беті

- Иммуниетет тапшылығының негізгі түрлері қандай?
- Бастапқы және қайталама иммун тапшылығының себептері мен салдары қандай?

5. Автоиммунды аурулар:

- Аутоиммунды аурулардың негізінде қандай механизмдер жатыр?
- Олардың дамуындағы генетикалық және экологиялық факторлардың рөлі қандай?

6. Вакцинация және иммундау:

- Вакцинация қалай жасалады және ол иммунитетті қалай қамтамасыз етеді?
- Вакциналардың қандай түрлері бар және олардың тиімділігі қандай?

7. Клиникалық тәжірибедегі Иммунология:

- Иммундық мәртебені бағалау үшін зертханалық зерттеулер қалай жүргізіледі?
- Иммундық ауруларды емдеудің заманауи тәсілдері қандай?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Жасушалық иммундық жауапқа қандай жасушалық компонент жауап береді?
  - a. В-лимфоциттері
  - b. Т-лимфоциттер
  - c. Макрофагтар
  - d. Дендритті жасушалар
  - e. Эозинофилдер
2. Төмендегі антиденелердің қайсысы адамның қан сарысуында жиі кездеседі?
  - a. IgA
  - b. IgM
  - c. IgE
  - d. IgD
  - e. IgG
3. Иммундық жауаптың қандай түрі вакцинадан қорғауды қамтамасыз етеді?
  - A. Ерекше
  - b. Спецификалық емес
  - c. Жасушалық
  - г. Гуморальды
  - e. Тізімделгендердің барлығы
4. Төмендегі факторлардың қайсысы иммундық жауапты басуы мүмкін?
  - A. Стресс
  - b. Дене белсенділігі
  - c. Гипогликемия
  - d. Қалыпты тамақтану
  - e. Вакцинация
5. Қандай термин иммундық жауап белсенділігінің төмендеуін білдіреді?
  - a. иммунитет тапшылығы
  - b. Иммунитет

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 10 беті

- c. Гиперреакция
 d. Аллергия
 e. Автоиммунды ауру
6. Вирусқа қарсы жауапта аталған интерферондардың қайсысы шешуші рөл атқарады?
 A. Интерферон альфа
 b. Интерферон бета
 c. Интерферон гаммасы
 d. Жоғарыда айтылғандардың барлығы
 e. Тек 1 және 2
7. Қандай механизм патогендерге қарсы Т жасушаларының селективті белсенділігін қамтамасыз етеді?
 a. Пассивті иммунитет механизмі
 b. Делдалдық иммунитет механизмі
 c. Белсенді иммунитет механизмі
 d. Т-жасушалық активтендіру механизмі
 e. Жасушалық есте сақтау механизмі
8. Автоиммунды аурулар дегеніміз не?
 a. Қандағы антиденелер санының артуы
 b. Иммундық жүйе дененің өз жасушаларына шабуыл жасайтын аурулар
 c. Инфекциядан туындаған аурулар
 d. Витаминдердің жетіспеушілігінен туындайтын аурулар
 e. Жоғарыда айтылғандардың барлығы
9. Дендритті жасушалар иммундық жауапта қандай рөл атқарады?
 a. Антиденелер шығарады
 b. Микробтарды жою
 c. Т-лимфоциттерге антигендер ұсынылады
 d. Қабыну реакциясына қатысады
 e. Жасуша циклін реттеуге қатысады
10. Төмендегі механизмдердің қайсысы спецификалық емес иммундық қорғанысқа жатпайды?
 A. Қабыну
 b. Фагоцитоз
 c. Антиденелер өндірісі
 d. Микробқа қарсы ақуыздар
 e. Жасушалық иммунитет

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: Науқасқа тұмау ауруы диагнозы қойылған. Дәрігер вирусқа қарсы препараттарды тағайындайды және ауру аяқталғаннан кейін вакцинацияны ұсынады.

Тұмау вирусына қарсы иммунитетті қалыптастырудағы вакцинацияның рөлі қандай?

2-есеп

Жағдай: Жас адамда тозаңға аллергиялық реакция белгілері бар, мысалы, мұрынның ағуы және көздің қышуы.

Бұл процеске қандай механизмдер қатысуы мүмкін және аллергияны басқару үшін не істеуге болады?

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 11 беті

1. Тақырыбы: Эпидемиология.

2.Мақсаты: Студенттерде эпидемиологиялық зерттеудің принциптері мен әдістерін түсінуді қалыптастыру, популяциядағы жұқпалы және жұқпалы емес аурулардың таралу заңдылықтарын зерттеу және қауіп факторларын анықтау, сондай-ақ статистикалық деректерді талдау дағдыларын игеру және профилактикалық шараларды жоспарлау мен бағалау үшін алынған білімді қолдану.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент эпидемиологияның негізгі ұғымдары мен терминдерін, эпидемиологиялық зерттеулер жүргізудің негізгі әдістері мен тәсілдерін, статистикалық талдау және деректерді түсіндіру әдістерін білуі тиіс.
- Аурулардың таралуына әсер ететін факторларды және оларды бағалау әдістерін түсіну.

Студент істей білуі тиіс:

- Эпидемиологиялық зерттеулер деректеріне сапалық және сандық талдау жүргізе білу.
- Статистикалық әдістерді қолдана отырып, нақты аурулар бойынша эпидемиологиялық жағдайды бағалау.
- Алынған мәліметтер негізінде аурулардың алдын алу және бақылау шараларын әзірлеу және ұсыну.
- Эпидемиологиялық зерттеулер мен талдау нәтижелеріне негізделген денсаулық сақтау мәселелері бойынша кеңес беру.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Негізгі ұғымдар мен анықтамалар:

- Эпидемиология дегеніміз не және оның негізгі міндеттері?
- Негізгі терминдер қандай: эпидемия, падемия, ауыру алдындағы және т. б.?

2. Эпидемиологиялық әдістер:

- Эпидемиологиялық зерттеудің қандай әдістері бар (сипаттамалық, аналитикалық, эксперименттік)?
- Зерттеу үшін халықты іріктеу қалай жүргізіледі?

3. Аурудың қауіп факторлары:

- Аурулардың пайда болу қауіпі факторларын қалай анықтауға болады?
- Эпидемиологиядағы себеп-салдарлық байланыстарды бағалау әдістері қандай?

4. Жұқпалы аурулардың эпидемиологиясы:

- Жұқпалы ауруларды зерттеудің негізгі принциптері қандай?
- Инфекциялық вспеттерге мониторинг және бақылау қалай жүргізіледі?

5. Жұқпалы емес аурулардың эпидемиологиясы:

- Созылмалы және жұқпалы емес аурулар (жүрек-қан тамырлары, онкологиялық және т. б.) қалай зерттеледі?
- Жұқпалы емес аурулардың алдын алу және бақылау әдістері қандай?

6. Ауру мен өлімді бағалау:

- Популяциядағы сырқаттанушылық пен өлім-жітім көрсеткіштері қалай есептеледі?
- Эпидемиологиядағы статистиканың рөлі қандай?

7. Аурулардың алдын алу принциптері:

- Эпидемиологияда қандай негізгі алдын алу шаралары бар?
- Ауруларды бақылау бойынша бағдарламалар қалай әзірленіп, іске асырылуда?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 12 беті

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Эпидемия дегеніміз не?
  - a. Бір пациенттің кездейсоқ ауруы
  - b. Әдеттегі деңгей шегінде сырқаттанушылықтың артуы
  - c. Үлкен аумақты қамтитын аурудың өршуі
  - d. Белгілі бір популяциядағы жағдайлардың күтілетін санынан айтарлықтай асып кету
  - e. Жоғары өліммен сипатталатын ауру
2. Эпидемиологиядағы себеп-салдарлық байланыстарды бағалау үшін келесі әдістердің қайсысы қолданылады?
  - a. Сипаттамалық зерттеулер
  - b. Үзіліссіз зерттеулер
  - c. Коорттық зерттеулер
  - d. Салыстырмалы зерттеулер
  - e. Көлденең зерттеулер
3. Төмендегі көрсеткіштердің қайсысы популяциядағы аурудың таралуын бағалау үшін жиі қолданылады?
  - a. Мортальность
  - b. Сырқаттанушылық
  - c. Сырқаттанушылық деңгейі
  - d. Сырқаттанушылықтың өсуі
  - e. Анатомиялық индекс
4. Аурудың "өршуі" дегеніміз не?
  - a. Популяциядағы аурудың жалғыз жағдайы
  - b. Шектеулі аумақта белгілі бір уақыт ішінде ауру жағдайларының көбеюі
  - c. Бірнеше елдерді қамтитын Эпидемия
  - d. Пандемия
  - e. Халықты жұқпалы ауруларға қарсы вакцинациялау процесі
5. Ауруларды зерттеу кезінде келесі факторлардың қайсысы экзогенді емес?
  - a. Жұқпалы агенттер
  - b. Абиотикалық факторлар (су, ауа)
  - c. Әлеуметтік жағдайлар
  - г. Генетикалық бейімділік
  - e. Мінез-құлық факторлары
6. Халықтың денсаулығы туралы деректерді талдау үшін келесі эпидемиология әдістерінің қайсысы қолданылады?
  - A. Бағдарламаланған басқару
  - b. Статистикалық талдау
  - c. Кездейсоқ іріктеу әдісі
  - d. Зертханалық зерттеу
  - e. Биомедициналық диагностика
7. Популяциядағы өлім-жітім деңгейіне қандай факторлар әсер етпейді?
  - a. табыс деңгейі

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 13 беті

- b. Медициналық көмекке қол жеткізу
- c. Популяциядағы ауру
- d. Білім деңгейі
- e. Географиялық орналасуы
- 8. Эпидемиологиялық зерттеудің негізгі мақсаты қандай?
  - a. Дәрілік заттардың әсер ету механизмін анықтау
  - b. Инфекциялық шеттерді болжау
  - c. Аурулардың патогендік-клиникалық белгілерін анықтау
  - d. Микробқа қарсы терапияның тиімділігін бағалау
  - e. Популяциядағы аурулардың себептері мен салдарын зерттеу
- 9. Төмендегі факторлардың қайсысы жүрек-қан тамырлары ауруларының дамуы үшін "қауіп факторы" болып саналады?
  - a. Темекі шегу
  - b. Дене белсенділігі
  - c. Дұрыс тамақтану
  - d. Генетикалық қорғаныс
  - e. Қалыпты қысым
- 10. Төмендегі шаралардың қайсысы жұқпалы ауруларды бақылауға көмектеседі?
  - a. Вакцинация
  - b. Антибиотиктерді қолдану
  - c. Халыққа білім беру және білім беру
  - d. Тізімделгендердің барлығы
  - e. Жоғарыда айтылғандардың ешқайсысы жоқ

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: Білім беру мекемесінде ішек инфекциясының өршуі болды. Науқас студенттер диарея, құсу және іштің ауыруы сияқты белгілерге шағымданады. Жағдайды бақылау үшін қандай қадамдар жасау керек?

2-есеп

Жағдай: Шетелге сапардан оралған жас жігітте безгекке тән белгілер пайда болды (қызба, қалтырау, бас ауруы). Диагноз қою және емдеу үшін дәрігер қандай әрекеттер жасауы керек?

5 – сабақ

1. Тақырыбы: Гигиена.

2. Мақсаты: Студенттерде қоршаған ортаны, адам денсаулығы мен өмірін гигиеналық бақылаудың принциптері мен негіздерін жан-жақты түсінуді қалыптастыру. Оқыту денсаулық пен өмір сапасына әсер ететін факторларды, сондай-ақ гигиеналық шаралар мен тәжірибелер арқылы оны сақтау және жақсарту жолдарын зерттеуге бағытталған.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент гигиенаның негізгі терминдері мен ұғымдарын, оның негізгі компоненттерін, сондай-ақ денсаулық пен өмір сапасына әсер ететін факторларды білуі керек.
- Өмір мен еңбектің қауіпсіз және гигиеналық жағдайларын ұйымдастыру принциптерін түсіну.

Студент істей білуі тиіс:

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 14 беті

- Гигиеналық жағдайларды бағалауды жүргізе білу және жеке және қоғамдық денсаулық деңгейінде санитарлық проблемаларды анықтай білу.

- Әр түрлі салалардағы (үй, Жұмыс, қоғамдық) гигиеналық жағдайларды жақсарту бойынша ұсыныстар әзірлеу және оларды жүзеге асыру.

- Жұмыстың түрлі әдістері мен нысандарын пайдалана отырып, гигиена мәселелері бойынша білім беру іс-шараларын жүргізу.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Гигиенаның негізгі түсініктері:

- Гигиена дегеніміз не және оның негізгі аспектілері қандай?

- Гигиенаның қандай түрлері (жеке, қоғамдық, кәсіби және т. б.)?

2. Азық-түлік гигиенасы:

- Тағамды қауіпсіз сақтау мен дайындаудың негізгі принциптері қандай?

- Тамақтан улану мен инфекцияны қалай болдырмауға болады?

3. Қоршаған орта гигиенасы:

- Экологиялық факторлар адам денсаулығына қалай әсер етеді?

- Қоршаған ортаның сапасын жақсарту үшін қандай шаралар қолдануға болады?

4. Еңбек гигиенасы:

- Қауіпсіз еңбек жағдайларына қойылатын негізгі нормалар мен талаптар қандай?

- Кәсіби тәуекелдерді қалай бағалауға болады?

5. Жеке гигиена:

- Аурудың алдын алуда жеке гигиенаның рөлі қандай?

- Қандай гигиеналық нормалар мен ережелерді сақтау керек?

6. Гигиеналық тәрбие:

- Гигиена мәселелері бойынша халыққа білім беруді қалай жүргізу керек?

- Гигиеналық мәдениетті арттыру үшін қандай әдістер мен формаларды қолдануға болады?

7. Эпидемия кезіндегі Гигиена:

- Жұқпалы аурулардың таралуы жағдайында қандай сақтық шараларын қолдану қажет?

- Медициналық және білім беру мекемелерінде санитарлық жағдайды қалай бақылауға болады?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.

3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.

4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Гигиенадағы негізгі ұғым қандай?

A. Денсаулық

b. Тазалық

c. Аурулардың алдын алу

d. Санитария

e. Тамақтану

2. Жұмыс ортасында денсаулық мәселелерімен гигиенаның қандай түрі айналысады?

A. Жеке гигиена

b. Қоғамдық гигиена

c. Кәсіби гигиена

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 15 беті

- d. Экологиялық гигиена
 e. Психологиялық гигиена
3. Төмендегі факторлардың қайсысы ауыз судың сапасына әсер етеді?
 a. Қоршаған ауаның температурасы
 b. Халықтың тығыздығы
 c. Су көздерінің ластануы
 d. Халықтың білім деңгейі
 e. Тұрғын үйдің орналасқан жері
4. Аталған факторлардың қайсысы жеке гигиенаға жатпайды?
 a. Жуу
 b. Тістерді тазалау
 c. Қалдықтарды жуу
 d. Таза киім кию
 e. Үйді таза ұстау
5. Тамақты гигиеналық бақылаудың мақсаты қандай?
 a. Жоғары сапалы тамақтануды қамтамасыз ету
 b. Азық-түлік компанияларының кірістілігін арттыру
 c. Тамақ инфекцияларының алдын алу
 d. Тағамды сақтау әдістерін жеңілдету
 e. Азық-түліктің сақтау мерзімін ұлғайту
6. Төмендегі құбылыстардың қайсысы дезинфекциялау қажеттілігін көрсетеді?
 A. Үй-жайлардың тазалығы
 b. Қызметкерлер арасында инфекцияның пайда болуы
 c. Желдетуді қамтамасыз ету
 d. Аурудың төмен деңгейі
 e. Жүргізілетін алдын алу шаралары
7. Қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз ету нормаларына қай тармақ жатпайды?
 a. Тиісті жарықтандыруды орнату
 b. Санитарлық-гигиеналық жағдайларды қамтамасыз ету
 c. Қызметкерлерді қауіпсіз жұмыс әдістеріне үйрету
 d. Қауіпсіздік ережелерін елемей
 e. Жеке қорғаныс құралдарын қамтамасыз ету
8. Профилактикалық гигиенаның негізгі компоненттері қандай?
 a. Адамдардың денсаулығын бағалау
 b. Жұқпалы ауруларды зерттеу
 c. Санитарлық нормалардың сақталуын қамтамасыз ету
 d. Халықты оқыту
 e. Жоғарыда айтылғандардың барлығы
9. Жоғарыда айтылғандардың қайсысы гигиеналық тәрбиенің маңызды аспектісі болып табылады?
 a. Спорттық іс-шараларға қатысу
 b. Жеке гигиена ережелерін сақтау
 c. Психология кітаптарын оқу
 d. Медициналық мекемелерге бару
 e. Қоғамдық іс-шараларға қатысу
10. Мектептегі гигиеналық білім берудің негізгі мақсаты қандай?
 a. Балаларды тамақ дайындауға және тазалауға үйрету
 b. Гигиеналық әдеттер мен білімді қалыптастыру
 c. Медициналық тексерулер жүргізу
 d. Дене шынықтыру жаттығулары

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 16 беті

е. Медицина тарихын зерттеу

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: Мектептерде респираторлық инфекциялардың көбеюі байқалады. Педагогикалық ұжым инфекцияның таралуын болдырмау үшін санитарлық жағдайды қалай жақсартуға болатынын түсінгісі келеді. Қандай гигиеналық бақылау шараларын ұсынуға болады?

2-есеп

Жағдай: Құрылыстағы қызметкер әл-ауқатының нашарлауы туралы шағымдармен жүгінді: бас ауруы және шаршау. Бұл жағдайда еңбекті қорғау жөніндегі маманның әрекеті қандай?

6 - сабақ

1. Тақырып: Эргономика негіздері және пациенттің қауіпсіз қозғалысы, пациенттердің қауіпсіздігін жақсарту үшін технологияны қолдану.

2. Мақсаты: Медициналық практикада пациенттерді тасымалдау мен жылжытудың қауіпсіз және ыңғайлы жағдайларын қамтамасыз ету үшін қажетті білім мен дағдыларды қалыптастыру. Бұл пациенттер үшін де, медициналық қызметкерлер үшін де жарақат алу қаупін азайту үшін Эргономика принциптерін қолдануды қамтиды.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент эргономиканың негізгі принциптерін және олардың медициналық практикада қолданылуын, пациенттерді қауіпсіз жылжытудың тиімді әдістерін, сондай-ақ технологияның пациенттердің қауіпсіздігіне әсерін білуі керек.

- Қызметкерлерді оқытудың және қауіпсіз жұмыс әдістеріне дайындаудың маңыздылығын түсіну.

Студент істей білуі тиіс:

- Пациенттерді ауыстыру кезінде тәуекелді бағалауды жүргізе білу және тиісті сақтық шараларын қолдану.

- Әртүрлі әдістер мен технологияларды қолдана отырып, пациенттерді қауіпсіз жылжыту үшін эргономикалық принциптерді қолдану.

- Басқа қызметкерлерге қауіпсіздікті арттыру технологияларын жылжыту мен пайдаланудың қауіпсіз әдістерін үйрету.

- Пациенттермен олардың психологиялық жағдайын ескере отырып жұмыс істеу және қозғалу процесінде қолдау көрсету.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Эргономика негіздері:

- Эргономика дегеніміз не және оның Денсаулық сақтау саласындағы маңызы қандай?

- Медициналық персонал үшін жұмыс орындарын эргономикалық жобалаудың негізгі принциптері қандай?

2. Науқасты қауіпсіз жылжыту:

- Мүмкіндігі шектеулі науқастарды қауіпсіз жылжыту бойынша қандай ұсыныстар бар?

- Пациенттерді роликті орындықтар мен зембилдерде жылжыту үшін қандай әдістер қолданылады?

3. Науқас үшін қауіпті бағалау:

- Науқастың құлау қаупін қалай бағалауға болады?

- Пациенттерді бір позициядан екінші позицияға ауыстыру кезінде қандай сақтық шараларын қолдану қажет?

4. Технологияны қолдану:

- Пациенттердің қозғалу қауіпсіздігін жақсарту үшін қандай заманауи технологиялар қолданылады?

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 17 беті

- Пациенттердің қауіпсіздігін басқаруға арналған электронды бақылау жүйелері мен мобильді қосымшалардың маңызы қандай?

5. Науқасты жылжытудың психологиялық аспектісі:

- Науқасқа қауіпсіз қозғалудың маңыздылығын қалай жеткізуге болады?

- Пациенттермен жұмыс тұлғааралық қарым-қатынас және күтім сапасының көрсеткіштері аясында қалай жүре алады?

6. Қызметкерлерді оқыту және оқыту:

- Медициналық қызметкерлерді пациенттерді жылжытудың қауіпсіз әдістеріне қалай үйрету керек?

- Қауіпсіз қозғалу әдістері туралы хабардарлықты арттыруда практикалық тренингтердің рөлі қандай?

7. Зандар мен нормативтік актілердің рөлі:

- Пациенттердің қозғалу қауіпсіздігін қандай заңдар мен нұсқаулар реттейді?

- Пациенттерді ауыстыру кезіндегі сақтандыру мен жауапкершіліктің ерекшеліктері қандай?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.

3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.

4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Медициналық практикада эргономиканың негізі неде?

a. Науқастың жайлылығын жақсарту

b. Медициналық персоналға дене жүктемесін төмендету

c. Жоғарыда айтылғандардың барлығы

d. Медициналық жабдықтың болуы

e. Жұмыс жылдамдығын арттыру

2. Науқасты төсектен орындыққа ауыстыру үшін оны қауіпсіз жылжытудың қандай әдісі қолданылады?

a. Қолды көтеру

b. Зембілді пайдалану

c. Арнайы көлік таспалары арқылы жылжыту

d. Механикалық көтергіштерді пайдалану

e. Тікелей көтеру

3. Науқасты жылжыту кезінде тәуекелді бағалаудың негізгі принциптерінің бірі қандай?

a. Науқастың жасына тәуелділік

b. Отбасын қолдау

c. Науқастың физикалық жағдайы мен қозғалғыштығын бағалау

d. Медициналық көрсеткіштердің болуы

e. Алдыңғы операциялар

4. Пациенттердің қозғалу қауіпсіздігін жақсарту үшін қандай технологияны қолдануға болады?

A. Қарапайым орындық

b. Бекіткіші бар арнайы зембілдер

c. Баспалдақ арбасы

d. Ақылды күйді бақылау жүйелері

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 18 беті

- e. Кәдімгі жедел жәрдем көліктері
5. Науқасты жылжытпас бұрын не істеу керек?
- Қозғалысты бірден бастаңыз
  - Науқастың шағымдарына жауап беру
  - Қозғалыс әдісінің жайлылық деңгейі мен қауіпсіздігін бағалау
  - Седативтерді қолданыңыз
  - Ұсыныстарды елемей
6. Науқасты қауіпсіз жылжыту үшін тасымалдаушы орналасуы керек орынды қалай дұрыс атауға болады?
- Портативті аймақ
  - Жұмыс аймағы
  - Ресурстық аймақ
  - Қауіпсіздік жолағы
  - Қалыпты аймақ
7. Ұсынылған әдістердің қайсысы қозғалыс қауіпсіздігін құлаққа үйрету кезінде негізгі болып саналмайды?
- Практикалық жаттығулар
  - Бейне нұсқаулар
  - Пациенттерді жылжыту бойынша жарыстар
  - Дәрістер
  - Ситуациялық тапсырмалар
8. Науқасты жылжытудағы медициналық персоналдың рөлі қандай?
- Қолдау мен қауіпсіздікті қамтамасыз ету
  - Науқастың жағдайын елемей
  - Тек уақытқа назар аударыңыз
  - Шағымдарға назар аудармаңыз
  - Жылдам жұмысты қамтамасыз етіңіз
9. Пациенттердің қауіпсіздігін бақылау технологиясының негізгі міндеті қандай?
- Пациенттердің дәрі-дәрмектерге қол жетімділігін арттыру
  - Емдеу шығындарын азайту
  - Пациенттердің жағдайын бақылауды қамтамасыз ету
  - Қызмет көрсету процесін жылдамдатыңыз
  - Медбикелердің жұмысын жеңілдету
10. Төмендегілердің қайсысы медицина қызметкерлерінің жұмысындағы эргономиканы жақсартуға көмектеседі?
- Ыңғайсыз құралдарды пайдалану
  - Жұмыс кеңістігін дұрыс жоспарлау
  - Жабдықты дұрыс орнатпау
  - Жоғары физикалық белсенділік
  - Жұмыс кеңістігін елемей

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: Мейіргер қозғалғыштығы шектеулі науқасты төсектен орындыққа ауыстыруы керек. Науқасты қауіпсіз жылжыту үшін ол қандай қадамдар жасауы керек?

2-есеп

Жағдай: Қозғалу кезінде науқастардың құлау жағдайлары ауруханада болды. Болашақта осындай оқиғалардың алдын алу үшін қызметкерлер қандай шаралар қабылдауы керек?

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 19 беті

1. Тақырып: Дәрілік заттарды тиімді және қауіпсіз қолдану әдістері және медициналық калькуляция негіздері.

2. Мақсаты: Студенттерде дәрілік заттарды дұрыс тағайындау, қолдану және бақылау үшін қажетті білім мен дағдыларды, сондай-ақ пациенттердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және терапияның тиімділігін арттыру үшін медициналық калькуляция негіздерін қалыптастыру.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент дәрі-дәрмектердің негізгі топтарын, олардың әсерін, көрсеткіштері мен қарсы көрсетілімдерін, сондай-ақ дозаны және аудандарды есептеу формулаларын қоса алғанда, медициналық калькуляция негіздерін білуі керек.

- Дәрілік заттарды қолдану қауіпсіздігінің және жағымсыз реакциялардың алдын алу әдістерінің маңыздылығын түсіну.

Студент істей білуі тиіс:

- Дәрі-дәрмектердің мөлшерін дұрыс есептей білу және пациенттің терапияға қажеттілігін уақтылы анықтау.

- Дәрі-дәрмектер арасындағы жанама әсерлер мен өзара әрекеттесулерді Тани және басқара білу.

- Өз тәжірибесінде медициналық калькуляция принциптерін түсіну және қолдану.

- Емдеу режимін сақтаудың және дәрі-дәрмектерді қолданудың маңыздылығын түсіндіре отырып, пациенттермен тиімді қарым-қатынас жасай білу.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Фармакология негіздері:

- Фармакология дегеніміз не және оның негізгі бөлімдері қандай?

- Дәрілік заттар қалай жіктеледі?

2. Дәрілік заттарды тиімді қолдану:

- Дәрі-дәрмектің тиімділігіне қандай факторлар әсер етеді?

- Пациенттердің әртүрлі топтары үшін дәрі-дәрмектің дұрыс дозасын қалай таңдауға болады?

3. Дәрілік заттарды қолдану қауіпсіздігі:

- Дәрілік қателіктердің алдын алудың қандай әдістері бар?

- Дәрі-дәрмектің жанама әсерлерін қалай тануға және басқаруға болады?

4. Медициналық шығындар негіздері:

- Медициналық шығындар дегеніміз не және оның практикадағы маңызы?

- Медициналық персоналдың жұмысы үшін қандай негізгі формулалар мен есептеулер қажет?

5. Дәрілік заттардың өзара әрекеттесуі:

- Әр түрлі дәрі-дәрмектердің өзара әрекеттесуі емдеу тиімділігіне қалай әсер етуі мүмкін?

- Қажетсіз өзара әрекеттесудің алдын алу үшін қандай шаралар қолдану керек?

6. Нұсқауларды орындау:

- Дәрігердің рецептілері мен рецептілерін дәл орындаудың мәні неде?

- Пациенттерді дәрі-дәрмектерді қабылдау ережелері туралы қалай тиімді ақпараттандыруға болады?

7. Пациенттерді оқыту:

- Пациенттерді дәрілік заттарды қауіпсіз және тиімді қолдануға қалай үйретуге болады?

- Пациенттерге тағайындаулар мен қабылдау кестесін ұстанудың маңыздылығын қалай түсіндіруге болады?

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 20 беті

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. "Фармакодинамика" термині нені білдіреді?
  - a. Белсенді емес заттарды зерттеу
  - b. Дәрі-дәрмектердің ағзаға әсерін зерттеу
  - c. Дәрі-дәрмектерді жеткізу әдістері
  - d. Дәрілік заттарды сатуды зерттеу
  - e. Жанама әсерлерді зерттеу
2. Препараттың дозасын таңдауға қандай фактор әсер етпейді?
  - a. Науқастың жасы
  - b. Ішкі ағзалардың патологиясы
  - c. Науқастың жынысы
  - d. Аурудың ұзақтығы
  - e. Науқастың әдеттері
3. Төмендегі принциптердің қайсысы дәрілік қателіктердің алдын алуға көмектеседі?
  - a. Нұсқауларды елемеу
  - b. Аббревиатураларды қолдану
  - c. Стандартты жазба форматтарын қолдану
  - d. Ақпараттың құпиялылығы
  - e. Стресс жағдайында жұмыс істеу
4. Науқас үшін препараттың дұрыс дозасын есептеу үшін қандай әдістер қолданылады?
  - a. Салмақ пен бойды бағалау
  - b. Пациенттің сауалнамасы
  - c. Қарапайым көбейту
  - d. Калькуляторды пайдалану
  - e. Өріптестермен талқылау
5. Қандай ұғым екі немесе одан да көп дәрілік заттардың өзара әрекеттесуін сипаттайды?
  - A. Фармакодинамика
  - b. Фармакокинетикасы
  - c. Дәрілік заттардың өзара әрекеттесуі
  - d. Есірткіге тәуелділік
  - e. Токсикология
6. Аталған әдістердің қайсысы дәрі-дәрмектерді енгізудің қауіпсіз әдісі болып саналады?
  - a. Көктамыр ішіне
  - b. Тері астына
  - c. Ауызша
  - d. Тізімделгендердің барлығы
  - e. Бұлшықет ішіне
7. Пациенттерді оқыту кезінде келесі аспектілердің қайсысын ескеру қажет?
  - a. Нұсқауларды қалай елемеуге болады
  - b. Емдеу режимін сақтаудың маңыздылығы
  - c. Қосымша препараттарды қолдану

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 21 беті

- d. Денсаулық жағдайындағы өзгерістер
- e. Рецепттерді жеңілдету
- 8. Науқаста жанама әсерлер пайда болған жағдайда келесі әрекеттердің қайсысы дұрыс емес?
  - a. Препаратты қабылдауды тоқтату
  - b. Дәрігерге хабарлау
  - c. Симптомдарды елемей
  - d. Жағдай мониторингін жүргізу
  - e. Аллергияның болуын бағалау
- 9. Төмендегі аспектілердің қайсысы медициналық шығындарға жатпайды?
  - a. Дәрілік заттардың дозасын есептеу
  - b. Пациенттер санын санау
  - c. Емдеу шығындарын бағалау
  - d. Дәрілік заттардың өзара әрекеттесуін анықтау
  - e. Пациенттердің өсуін бағалау
- 10. Дәрі-дәрмектерді дұрыс қолдану үшін төмендегілердің қайсысы қажет?
  - a. Фармакологияны білу
  - b. Тікелей эксперимент
  - c. Нұсқауларды толығымен елемей
  - d. Науқасқа эмоционалды байланыс
  - e. Емдеу процесін жеңілдету

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: науқас дәрігерге жана препаратты қабылдағаннан кейін бас ауруы туралы шағымдармен қаралды. Бұл жағдайда медициналық қызметкерлердің әрекеттері қандай?

8 – сабақ

1. Тақырып: Жағымсыз реакциялардың және дәрілік заттардың өзара әрекеттесуінің жағымсыз салдарының алдын алу және жою.

2. Мақсаты: Студенттерде жанама әсерлерді және дәрілік өзара әрекеттесулерді анықтау, алдын алу және басқару, сондай-ақ дәрілік заттарды медициналық практикада қауіпсіз қолдануды қамтамасыз ету үшін қажетті терең білім мен дағдыларды қалыптастыру.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент жағымсыз реакциялардың негізгі түрлерін, дәрілік өзара әрекеттесу механизмдерін және оларды жіктеу принциптерін білуі керек.
- Жағымсыз реакцияларды анықтау және бағалау әдістерін, сондай-ақ олардың алдын алу және басқару стратегияларын түсіну.
- Жағымсыз әсерлер мен құжаттау ережелері туралы ақпаратты жинау мен талдаудың маңыздылығын зерттеу.

Студент істей білуі тиіс:

- Дәрі-дәрмектің жанама әсерлері мен өзара әрекеттесуін симптомдар мен клиникалық манифестация арқылы тани білу.
- Дәрі-дәрмектерді тағайындау және қолдану процесінде жағымсыз реакциялардың алдын алу стратегияларын қолдана білу.
- Пациенттерді ықтимал жағымсыз реакциялар мен өзара әрекеттесулер туралы, сондай-ақ дәрілік заттарды қауіпсіз қолдану туралы үйрете білу.
- Стандартты хаттамаларды қолдана отырып, жағымсыз реакциялар мен өзара әрекеттесулер туралы есеп жүргізе және есеп бере білу.

4. Негізгі сұрақтар:

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 22 беті

1. Жағымсыз реакциялар мен дәрілік өзара әрекеттесулер дегеніміз не?
  - Олардың табиғаты мен әрекет ету механизмдері қандай?
  - Жағымсыз реакциялар қалай жіктеледі?
2. Жағымсыз реакцияларды анықтау және бағалау:
  - Жанама әсерлерді анықтау үшін қандай құралдар мен таразылар қолданылады?
  - Жағымсыз реакцияларды қалай есепке алуға және құжаттауға болады?
3. Жағымсыз реакциялардың алдын алу:
  - Жанама әсерлердің пайда болу қаупін азайту үшін қандай негізгі стратегиялар қолданылады?
  - Дәрі-дәрмектерді тағайындау кезінде науқастың жеке ерекшеліктерін қалай ескеруге болады?
4. Жанама әсерлерді басқару:
  - Жағымсыз реакцияларды қалай тануға және оларға жауап беруге болады?
  - Медициналық персоналдың жанама әсерлерді басқарудағы рөлі қандай?
5. Дәрілік заттардың өзара әрекеттесуі:
  - Дәрілік заттардың өзара әрекеттесуіне ықпал ететін негізгі факторлар қандай?
  - Терапияны бастамас бұрын ықтимал өзара әрекеттесуді қалай бағалауға болады?
6. Пациенттерді оқыту:
  - Пациенттерге ықтимал жағымсыз реакциялар мен өзара әрекеттесулер туралы қалай хабарлауға болады?
  - Пациенттерді дәрі-дәрмектерді қауіпсіз қолдануға қалай үйретуге болады?
7. Фармакотерапиядағы ережелер мен этика:
  - Дәрі - дәрмектерді тағайындау кезінде кәсіби этиканың рөлі қандай?
  - Дәрі-дәрмектерді қолдану қауіпсіздігін қандай нормативтік құжаттар реттейді?
- 5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**
  1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.
  2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
  3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
  4. Ситуациялық есептерді шешу.
  5. Тақырып бойынша тестерді шешу.
- 6.Әдебиеттер:** Соңғы бетті қараңыз.
- 7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)**
- Тесттер:**
  1. Төменде көрсетілген препараттардың қайсысы алкогольмен өзара әрекеттесуді тудыруы мүмкін?
    - A. Антибиотиктер
    - b. Қан қысымын төмендететін дәрілер
    - c. Вирусқа қарсы агенттер
    - d. Стероид емес қабынуға қарсы препараттар
    - e. Тізімделгендердің барлығы
  2. Препаратқа жағымсыз реакцияға күдік туындаған жағдайда қандай әрекет дұрыс?
    - a. Барлық дәрі-дәрмектерді алып тастаңыз
    - b. Жаңа емдеуді бірден бастаңыз
    - c. Жағымсыз реакциялар туралы тиісті органдарға хабарлау
    - d. Симптомдарды елемей
    - e. Барлық препараттардың дозасын азайтыңыз
  3. Төмендегі белгілердің қайсысы препараттардың өзара әрекеттесуін көрсете алады?
    - a. Жалпы әлсіздік

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 23 беті

- b. Зәрдің түсінің өзгеруі
 c. Бауырға жүктеменің артуы
 d. Гипертония
 e. Тізімделгендердің барлығы
4. Науқасты ықтимал жағымсыз реакциялар туралы хабардар етудің мәні неде?
 a. Дәрігердің жауапкершілігін азайту
 b. Пациенттің сенім деңгейін арттыру
 c. Тағайындау процесін жеңілдету
 d. Дәрілік терапияға қажеттіліктің төмендеуі
 e. Кеңес беру уақытын ұлғайту
5. Дәрілік заттардың жағымсыз реакциялары дегеніміз не?
 a. Дәрі-дәрмекті дұрыс қолданбау нәтижесінде пайда болатын реакциялар
 b. Дәрілік заттарға жағымсыз және күтпеген реакциялар
 c. Дәрі-дәрмекті тоқтатқаннан кейін пайда болатын әсерлер
 d. Тек аллергиямен байланысты реакциялар
 e. Емдеуге қалыпты физиологиялық реакциялар
6. Төмендегі факторлардың қайсысы жағымсыз реакциялардың пайда болу ықтималдығына әсер етпейді?
 a. Науқастың жасы
 b. Науқастың жынысы
 c. Препараттың дозасы
 d. Емдеу ұзақтығы
 e. Науқастың тұрғылықты жері
7. Төмендегі әдістердің қайсысы жанама әсерлерді бағалауға жатпайды?
 a. Жағымсыз реакциялар туралы есеп беру
 b. Жанама әсерлердің ауырлығын бағалау үшін шкалаларды қолдану
 c. Пациенттің сауалнамасы
 d. Әріптестер арасындағы пікірталас
 e. Зертханалық деректерді талдау
8. Төмендегі әдістердің қайсысы дәрілік өзара әрекеттесудің алдын алуға көмектеседі?
 a. Дәрілердің үйлесімділігін елемей
 b. Мультимодальды терапияны қолдану
 c. Пациент қабылдаған барлық дәрі-дәрмектерді тексеру
 d. Дәрі-дәрмектерді дәрігердің нұсқауынсыз қолдану
 e. Ауру тарихын есепке алудан бас тарту
9. Төмендегі белгілердің қайсысы препаратқа аллергиялық реакцияны көрсете алады?
 a. Бас ауруы
 b. Тері бөртпесі
 c. Температураның жоғарылауы
 d. Шаршау
 e. Жүрек айнуы
10. Науқаста жағымсыз реакция пайда болған жағдайда алғашқы қадам қандай болуы керек?
 a. Препаратты қабылдауды тоқтату
 b. Дәрігерге хабарлау
 c. Симптомдарды талдау
 d. Қосымша тапсырмаларды орындау
 e. Дозаны өзгерту

Ситуациялық есептер:

1-есеп

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 24 беті

Жағдай: Жаңа Бактерияға қарсы препаратпен тағайындалған науқас терінің бөртпесі мен қышуы туралы хабарлайды. Медициналық қызметкерлер қандай қадамдар жасауы керек?
2-міндет

Жағдай: Дәрігер гипертензияға қарсы жаңа препаратпен емдеуді бастағаннан кейін шаршау мен бас айналуы сезінетін Науқасан шағымдар алады, сонымен қатар басқа да дәрі-дәрмектерді қабылдайды. Қалай әрекет ету керек?

9- сабақ

1. Тақырыбы: Фармакотерапияның тиімділігін талдау және бағалау.

2.Мақсаты: Студенттерде дәрілік заттардың клиникалық тиімділігін бағалау, фармакотерапия нәтижелерін талдау және емдеуді оңтайландыру, сондай-ақ дәрі-дәрмектерді тәжірибеде ұтымды қолдану бойынша ұсыныстар әзірлеу үшін қажетті білім мен дағдыларды қалыптастыру.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент фармакотерапияның негізгі тұжырымдамаларын және оның тиімділігін бағалаудың маңыздылығын жақсы түсінуі керек.
- Дәрілік заттардың клиникалық тиімділігін бағалау әдістері мен критерийлерін, сондай-ақ клиникалық деректерді талдау принциптерін білу.
- Клиникалық зерттеулердің әртүрлі түрлерінің арасындағы айырмашылықтарды және олардың фармакотерапияны бағалаудағы рөлін түсіну.

Студент істей білуі тиіс:

- Клиникалық жаңалықтар мен бақылаулар негізінде емдеу деректерін талдай білу және фармакотерапияның тиімділігін бағалай білу.
- Емдеу тиімділігін бақылаудың әртүрлі әдістерін қолдана білу және оларды белгілі бір пациентке бейімдеу.
- Түсінікті тілдің көмегімен күрделі медициналық аспектілерді түсіндіре отырып, пациентпен терапия нәтижелерін талқылай білу.
- Практикалық қызметтегі талдау нәтижелерін тазарта отырып, фармакотерапияны жақсарту бойынша ұсыныстар әзірлеу.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Фармакотерапия негіздері:
  - Фармакотерапия нені қамтиды?
  - Фармакотерапияның негізгі мақсаттары қандай?
2. Фармакотерапияның тиімділігін бағалау әдістері:
  - Емдеудің тиімділігін бағалау үшін қандай әдістер мен шкалалар қолданылады?
  - Бағалаудың негізгі критерийлері қандай?
3. Клиникалық зерттеулер:
  - Дәрілік заттардың тиімділігін әзірлеу мен бағалаудағы клиникалық сынақтардың рөлі қандай?
  - Клиникалық зерттеулердің қандай түрлері бар?
4. Көрсеткіштер мен бағалау критерийлері:
  - Фармакотерапияның тиімділігін бағалаудың негізгі көрсеткіштері қандай?
  - Объективті және субъективті критерийлердің айырмашылығы неде?
5. Емдеу тиімділігін бақылау:
  - Фармакотерапия кезінде пациенттерді қалай бақылауға болады?
  - Емдеудегі сәйкессіздіктерді бағалау үшін қандай бақылау әдістерін қолдануға болады?
6. Тиімділікті бағалаудағы қиындықтар мен шектеулер:
  - Фармакотерапияны бағалау нәтижелеріне қандай факторлар әсер етуі мүмкін?

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 25 беті

- Мамандар бағалау кезінде кездесетін жалпы проблемалар қандай?

7. Науқаспен нәтижелерді талқылау:

- Емделушіге емдеу нәтижелері туралы қалай дұрыс хабарлау керек?

- Емдеуге деген адалдықты арттыру үшін қандай тәсілдерді қолданған жөн?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.

3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.

4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Фармакотерапия дегеніміз не?

a. Аурулардың алдын алу үшін дәрі-дәрмектерді қолдану

b. Хирургиялық емдеу әдістерін қолдану

c. Физикалық әдістерді қолдану арқылы емдеу

d. Диеталық терапиямен емдеу

e. Емдеу үшін психологиялық әдістерді қолдану

2. Емдеу тиімділігін бағалау әдістерінің қайсысы пациенттердің дәрілік реакциясын зерттеуге негізделген?

a. Жанама әсерлерді талдау

b. Өмір сапасын бағалау

c. Пациентті тікелей бақылау

d. Клиникалық зерттеулер

e. Тұрақты медициналық тексерулер

3. Төмендегілердің қайсысы фармакотерапияның тиімділігін бағалаудың субъективті критерийі болып табылады?

a. Қан қысымын өлшеу

b. Зертханалық талдауларды бағалау

c. Науқастың әл-ауқаты туралы сауалнама

d. Бейнелеу нәтижелері

e. Қандағы глюкоза деңгейінің өзгеруі

4. Аталған әдістердің қайсысы клиникалық зерттеудің бөлігі болып табылады?

A. Үйде пациенттерге сауалнама жүргізу

b. Пациенттерді ұзақ мерзімді бақылау

c. Препараттың эксперименттік мақсаты

d. Статистикалық формулаларды қолдану

e. Дәрігерлер арасында сауалнама жүргізу

5. Фармакотерапияның тиімділігін бақылау дегеніміз не?

a. Препаратты қайта тағайындау

b. Терапия нәтижелерін және пациенттің реакциясын бағалау

c. Препараттардың фармакокинетикасын зерттеу

d. Жанама әсерлерді құжаттау

e. Балама емдеу әдістерін таңдау

6. Аталған аспектілердің қайсысы фармакотерапияның тиімділігіне әсер етпейді?

a. Науқастың жеке ерекшеліктері

b. Тағайындалған терапияның қажетті нәтижеге сәйкестігі

c. Препарат қабылданатын тәулік уақыты

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 26 беті

- d. Пациенттерді басқару кезінде хаттамаларды қолдану
- e. Емдеу жүргізілетін орын
7. Төмендегі факторлардың қайсысы фармакотерапия нәтижелеріне теріс әсер етуі мүмкін?
- a. Препараттарды қабылдау режимін сақтамау
- b. Науқастың жынысы
- c. Өмір салты
- d. Тағамның жеке қалауы
- e. Науқастың білім деңгейі
8. Емдеудің тиімділігін бағалау үшін клиникалық зерттеулердің қай түрі ең сенімді болып табылады?
- a. Бақылау зерттеулері
- b. Кейс-зерттеулер
- c. Рандомизацияланған бақыланатын сынақтар
- d. Мета-талдаулар
- e. Пациенттердің сауалнамасы
9. Фармакотерапия нәтижелерін түсіндіру кезінде келесі аспектілердің қайсысын ескеру керек?
- a. Науқастың жасы
- b. Басқа препараттарды қатар қолдану
- c. Тамақтану әдеттері
- d. Ұқсас жағдайлар бойынша ғылыми зерттеулер
- e. Тізімделгендердің барлығы
10. Фармакотерапияның әсерін бағалау үшін өмір сапасының критерийлерінің қайсысы маңызды?
- a. Физикалық белсенділік деңгейі
- b. Емдеу құны
- c. Дәрі-дәрмектің қол жетімділігі
- d. Дәрігердің қанағаттану деңгейі
- e. Клиникаға бару саны

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: Науқаста қант диабеті бар және метформин қабылдайды. Бір айлық емдеуден кейін ол үнемі шаршау мен бас айналуға шағымданады. Фармакотерапияның тиімділігін бағалау үшін медициналық персоналдың қандай әрекеттері бар?

2-есеп

Жағдай: Науқаста гипертонияны емдеуге арналған жаңа препарат тағайындалды. Екі айдан кейін ол жанама әсерлерге және жағдайдың аздап жақсаруына шағымданады. Дәрігер тағайындалған терапияның тиімділігін талдау үшін қандай қадамдар жасауы керек?

10 – сабақ

1. Тақырып: Балалар мен қарттарды дәрі-дәрмекпен емдеудің арнайы аспектілері.

2. Мақсаты: Халықтың осал топтарында қауіпсіз және тиімді фармакотерапия жүргізу үшін қажетті білім мен дағдыларды қалыптастыру. Студенттер терапияны тағайындау және бақылау кезінде балалар мен қарттардың физиологиялық, психологиялық және әлеуметтік ерекшеліктерін ескеруді үйренуі керек.

3. Студент білуі тиіс:

- Студент дәрі-дәрмектерді тағайындау кезінде балалар мен қарттар денесінің негізгі физиологиялық және фармакологиялық ерекшеліктерін білуі керек.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 27 беті

- Осы жас топтарындағы дәрі-дәрмекпен емдеудің қауіптері мен артықшылықтарын, сондай-ақ қауіпсіздіктің негізгі ережелерін түсіну.

- Балалар мен қарт адамдарға арналған дәрі-дәрмектерді мөлшерлеу және таңдау бойынша қолданыстағы ұсыныстарды білу.

Студент істей білуі тиіс:

- Науқастың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, дәрі-дәрмек терапиясын таңдай білу.

- Емдеу режимдерін және ықтимал жанама әсерлерді түсіндіре отырып, пациенттермен және олардың ата-аналарымен қарым-қатынас жасай білу.

- Терапия мониторингін жүргізе білу және балалар мен қарттардағы жағымсыз реакциялардың есебін жүргізу.

- Анамнезі мен денсаулық ерекшеліктерін ескере отырып, пациенттер үшін жеке емдеу режимдерін әзірлей және жүзеге асыра білу.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Балалардың физиологиялық ерекшеліктері:

- Ересектермен салыстырғанда балалардағы фармакокинетикасы мен Фармакодинамикасы қалай өзгереді?

- Балалардағы дәрі-дәрмектердің мөлшеріне қандай факторлар әсер етеді?

2. Егде жастағы адамдарда Фармакотерапия:

- Қартаю дәрі-дәрмектің фармакокинетикасы мен фармакодинамикасына қалай әсер етеді?

- Егде жастағы науқастарға терапия тағайындау кезінде қандай ерекшеліктерді ескеру керек?

3. Дәрі-дәрмекпен емдеудің қауіпсіздігі:

- Балалар мен қарт адамдарда қандай қауіптер мен ықтимал жанама әсерлер бар?

- Осы топтарда дәрі-дәрмектерді тағайындау мен қолданудағы қателіктерден қалай аулақ болуға болады?

4. Пациенттермен байланыс:

- Ата-аналарға балаларға медициналық тағайындаулар туралы қалай дұрыс хабарлау керек?

- Қарым-қатынас процесінде егде жастағы науқастарда когнитивті өзгерістер мен шектеулерді қалай ескеруге болады?

5. Дозалау және шығару формалары:

- Балалар мен қарттарға дәрі-дәрмектің формаларын және оларды енгізу әдістерін қалай таңдауға болады?

- Емдеу түрін таңдағанда пациенттің қалауын қалай ескеруге болады?

6. Көп компонентті терапияны тағайындау ерекшеліктері:

- Егде жастағы науқастарда полифармакотерапияны қалай басқаруға болады?

- Емдеуге деген ұмтылысты қамтамасыз ету үшін қандай стратегияларды қолдану керек?

7. Фармакотерапиядағы Этика:

- Балалар мен қарттарға арналған медициналық тағайындаулардағы этикалық принциптердің рөлі қандай?

- Пациенттермен және олардың отбасыларымен емдеуді үйлестіру бойынша қандай ұсыныстар бар?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып, тақырыпты талдау.

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.

3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.

4. Ситуациялық есептерді шешу.

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 28 беті

5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер:

Негізгі әдебиеттер:

1. Мейірбикелік дағдылар оқулық / А. Қаныбеков – Алматы : Эверо, 2016. – 476 б.
2. Қаныбеков, А. Емшара және таңу бөлмелерінің мейірбикелерінің іс - әрекеттері: оқулық / А. Қаныбеков, А. Қаныбекова. - Алматы : Эверо, 2017. - 200 бет.
3. Адилова, Л. М. Мейіргердің манипуляциялық әрекетінің алгоритмдері: оқу құралы = Алгоритмы сестринских манипуляций : учебное пособие/- М. : "Литтерра", 2016. - 248 бет
4. Нәбиев Е. Н. Апат медицинасы : оқу құралы / Е. Н. Нәбиев ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. Білім мен ғыл. инновациялық технологиялары респ. орт. ЖШС; Астана мед. ун-ті АҚ. - Астана : Б. ж., 2012. - 250 бет.
5. Повышение качества медицинской помощи и безопасности пациентов в медицинских организациях [Текст] : наглядное руководство / пер. с англ. Г. Э. Улумбековой ; под ред. С. С. Панисар. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 160 с. - ISBN 978-5-9704-3897-8

Қосымша әдебиеттер:

1. Мухина, С. А. Практическое руководство к предмету «Основы сестринского дела». –М. : ГЭОТАР – Медиа, 2014. – 512 с.
2. Нурманова, М. Ш. Мейірбике ісі негіздері» пәні бойынша мейірбикелік технологиялар стандарттарының жинағы: жинақ / М. Ш. Нурманова, Ж. Т. Матакова, Э. Т. Бейскулова ;Қарағанды : ЖК «Ақнұр», 2012. – 250 бет.
3. Байболина, А. Т. Пациенттерге арналған жалпы күтім [М]тің] : оқу құралы / А. Т. Байболина. - Алматы: Асем-Систем, 2008. - 200 бет. - ISBN 9965-9964-6-6

7.Бағдаламалық қамтамасыз ету және интернет ресурстар

1. М.Ш. Нурманова, Ж.Т. Матакова, Э.Т. Бейскулова «Мейірбике ісі негіздері» пәні бойынша мейірбикелік технологиялар стандарттарының жинағы Оқу құралы Қарағанды, 2019 <https://aknurpress.kz/reader/web/1424>
2. Сактаганова А.А., Ажбенова С.К. Мейірбике ісі негіздері Ақтөбе – 2019 <https://aknurpress.kz/reader/web/3132>
3. Абызова, Т. В. Уход за больными в реабилитации : учебное пособие / Т. В. Абызова, А. А. Акатова. — Пермь : Пермский государственный гуманитарно-педагогический университет, 2015. — 110 с. <https://www.iprbookshop.ru/epd-eader?publicationId=70659>
4. Баядина, Н. В. Общий уход за больными : учебное пособие / Н. В. Баядина. — Самара : РЕАВИЗ, 2009. — 151 с. — Текст : электронный // Цифровой образовательный ресурс IPR SMART <https://www.iprbookshop.ru/epd-reader?publicationId=10133>

8. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Аталған мәлімдемелердің қайсысы балаларға қатысты?
  - a. Ересектермен салыстырғанда олардың дәрі-дәрмектерге реакциясы әрдайым аз болады.
  - b. Олардың дене салмағы аз, бұл әрқашан аз дозаны қажет етеді.
  - c. Олардың метаболизмі көбінесе жасына байланысты өзгереді.
  - d. Барлық балалардың Фармакодинамикасы бірдей.
  - e. Балалар дәрі-дәрмектің жанама әсерлеріне бейім емес.
2. Төмендегі факторлардың қайсысы балаларға арналған препараттардың дозалануына көбірек әсер етеді?
  - a. Баланың жынысы
  - b. Жасы мен салмағы
  - c. Отбасының әлеуметтік жағдайы
  - d. Ата-аналарда созылмалы аурулардың болуы
  - e. отбасының орналасқан жері

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 29 беті

3. Егде жастағы науқастарда терапияны бақылау үшін келесі әдістердің қайсысы жақсы?
  - a. Зертханалық сынақтарды бағалау тек
  - b. Пациентпен тұрақты жалпы тексерулер және талқылау
  - c. Субьективті шағымдарды толығымен елемей
  - d. Тек медициналық қызметкерлермен ауызша сөйлесу
  - e. Тек физикалық көрсеткіштер бойынша бағалау
4. Төмендегі мәлімдемелердің қайсысы егде жастағы адамдар үшін дұрыс?
  - a. Олардың жасына байланысты терапияны өзгертудің қажеті жоқ.
  - b. Олар полифармакотерапияны жиі сезінеді.
  - c. Егде жастағы адамдар әрқашан жаңа препараттарға жақсы жауап береді.
  - d. Егде жастағы адамдар дәрілік заттардың метаболизмі өзгермейді.
  - e. Егде жастағы адамдар дәрі-дәрмектің жанама әсерлеріне бейім емес.
5. Балаларға арналған дәрілік форманы таңдағанда келесі аспектілердің қайсысын ескеру қажет?
  - a. Дәмі және жұту мүмкіндігі
  - b. Препараттың құны
  - c. Препараттың жарнамасы
  - d. Препарат бойынша зерттеулер саны
  - e. Белгілі бір өндірушілерге сілтеме
6. Егде жастағы адамдарда емделудің төмендеуіне не себеп болуы мүмкін?
  - a) Дәрі-дәрмектерді қабылдаудың күрделі схемалары
  - b) Тұрақты денсаулық жағдайы
  - c) Емдеуге жоғары мотивация
  - d) Дәрілік заттар туралы ақпаратты білу
  - e) Отбасы тарапынан қолдау
7. Балалардағы жанама әсерлер туралы келесі талаптардың қайсысы дұрыс?
  - a. Олар әрқашан ересектерге қарағанда ауыр.
  - b. Балалар жанама әсерлер туралы хабарлай алмайды.
  - c. Балаларда сезімталдықтың жоғарылауына байланысты жанама әсерлер жиі кездеседі.
  - d. Балалар аллергиялық реакцияларға бейім емес.
  - e. Барлық препараттар балаларда қолдануға қауіпсіз.
8. Егде жастағы науқастарға дәрі тағайындау кезінде қандай маңызды аспектіні ескеру керек?
  - a. Маман ұсына алатын барлық препараттарды қолданыңыз.
  - b. Полифармакотерапия мен дәрі-дәрмектердің өзара әрекеттесу мүмкіндігін ескеру.
  - c. Әрқашан максималды дозаларды тағайындаңыз.
  - d. Ешқашан басқа препараттармен өзара әрекеттесуді тексермеңіз.
  - e. Науқастың жасын және физикалық жағдайын елемей.
9. Төмендегі тәсілдердің қайсысы кішкентай пациенттердің ата-аналарымен терапияны талқылауда тиімді?
  - a. Медициналық терминдерді жеңілдету және емдеу жоспарын нақты түсіндіру.
  - b. Ата-аналардың дәрі-дәрмектер туралы сұрақтарын елемей.
  - c. Тек медициналық қызметкерлермен талқылау.
  - d. Күрделі медициналық терминдерді қолдану.
  - e. Жоспарланған емдеу және оның мақсаты туралы түсініктеме беруден бас тарту.
10. Егде жастағы науқастарда полифармакотерапия болған кезде ұсынылатын әрекет қандай?
  - a. Барлық препараттарды бір жаңа құралмен ауыстырыңыз.
  - b. Қабылданған препараттардың тізімін үнемі қарап, мүмкіндігінше олардың санын азайтыңыз.
  - c. Терапияны өзгеріссіз қалдырыңыз және мүмкін проблемаларға назар аудармаңыз.
  - d. Созылмалы аурулармен байланысты барлық препараттарды алып тастаңыз.
  - e. Тиімділікті арттыру үшін барлық препараттардың дозасын көбейтіңіз.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық	32 беттің 30 беті

Ситуациялық есептер:

1-есеп

Жағдай: 5 жасар балада пневмония анықталды және оған Бактерияға қарсы ем тағайындалды. Ата-аналар ықтимал жанама әсерлерге алаңдайды. Медициналық қызметкерлердің ата-аналарды тыныштандыру және қауіпсіз емдеуді қамтамасыз ету үшін қандай әрекеттері бар?

2-есеп

Жағдай: Артритпен ауыратын егде жастағы науқас бірнеше дәрі-дәрмектерді, соның ішінде ауырсынуды басатын, қабынуға қарсы және гипертонияны емдеуге арналған дәрі-дәрмектерді қабылдайды. Ол мезгіл-мезгіл бас айналу мен шаршауға шағымданады. Медициналық мамандар жағдайды талдау және емдеуді нақтылау үшін қалай әрекет етуі керек?

<p>ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ</p>		<p>SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казakhstanская медицинская академия»</p>
<p>«Мейіргер ісі-1» кафедрасы</p>		<p>№72/11 ( )</p>
<p>Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық</p>		<p>32 беттің 31 беті</p>